

Studiedag, Leuven, 10 november 2008

‘Missionair Kerk worden – naar levende catechetische gemeenschappen’

Met mensen op weg gaan bij de vraag naar sacramenten en levensrituelen
Hilde Pex

Bij de uitdaging om missionair kerk te zijn en te evolueren naar levende catechetische gemeenschappen kunnen we ons afvragen **wie er allemaal betrokken is** wanneer we een geloofsweg gaan bij de vraag naar sacramenten.

Meestal gaan we die weg alleen met degene die het sacrament zal ontvangen. Zo richten we ons bij de voorbereiding voor de Eerste Communie of het Vormsel gewoonlijk tot de eerste communicantjes of de vormelingen, die we gedurende een bepaalde tijd en in verschillende catechesemomenten voorbereiden op de Eerste Communie of het Vormsel.

We zouden hiervan kunnen afstappen en ons richten tot het hele gezin, met – binnen deze context – een bijzondere plaats voor de vormeling of de eerste communicant. Dan staat niet zozeer de eerste communicant of de vormeling centraal, maar wél het gezin waartoe hij of zij behoort, en waar blij gevierd wordt omdat één van de kinderen voor het eerst te communie gaat of gevormd wordt.

Bij deze benadering wordt dus het hele gezin betrokken, al zal dat niet altijd voor iedereen even intensief zijn. Dat kan ook niet: tussen ouders en kinderen en tussen partners onderling kunnen er heel wat verschillen in geloofsovertuiging zijn, en niet iedereen beleeft zijn of haar geloof op dezelfde manier. Deze verschillen moeten we in elk geval respecteren.

Dergelijke ‘verruiming’ (perspectiefwissel) zal niet op een-twee-drie gerealiseerd zijn, maar ik zie op korte termijn toch **verschillende mogelijkheden** om de ouders (het gezin) bij de voorbereidingen op het sacrament te betrekken.

Ik heb weet van een parochie waar bij het begin van het catechetisch traject een **onthaalviering** voor de eerste communicanten en vormelingen wordt georganiseerd, een onthaalviering die vooraf gegaan wordt door een gezamenlijk ontbijt in de parochiezaal waarop alle gezinsleden uitgenodigd worden. Samen aan tafel gaan schept niet alleen verbondenheid, maar geeft ook de mogelijkheid om andere gezinnen uit de parochie te ontmoeten en beter te leren kennen, én te proeven van wat een gastvrije kerkgemeenschap kan betekenen. Van daaruit samen vieren en bidden brengt een andere dynamiek binnen in de geloofsgemeenschap. Uit de evaluatie van het catechesejaar blijkt overigens jaar na jaar dat deze onthaalviering met gezamenlijk ontbijt als een belangrijk en deugddoend moment genoemd wordt.

Een andere mogelijkheid om het hele gezin te betrekken in het catechetisch traject is het **Sterzingen**. In vele parochies gaan de vormelingen en eerste communicanten met Driekoningen van deur tot deur om te zingen, meestal ten voordele van een project in de Derde wereld. Zo maken ze kennis met wat inzet en engagement betekent. Sterzingen is een ideale gelegenheid om het hele gezin erbij te betrekken: broers en zussen mogen mee om in de straten van de parochie te zingen en ouders worden uitgenodigd om de vele

kleine groepjes van ‘Drie koningen’ te begeleiden op hun tocht. Het is mooi wanneer deze groepjes vanuit de zondagsviering van Driekoningen op weg gezonden worden. Dit zijn een paar voorbeelden die op korte termijn en met relatief weinig inspanning haalbaar zijn.

Maar het kan ook **ingrijpender**. Dan veronderstelt dit een loslaten van wat we al zoveel jaren gewoon zijn. Ik denk hierbij aan de eerste communieviering. Het is wellicht voor de meesten onder u herkenbaar dat vele parochianen weg blijven bij een eerste communieviering, omdat ze zich niet thuis voelen in een speciale, creatieve viering die volledig op de kinderen afgestemd is, met leuke niet-bijbelse verhalen (een viering waaraan catechisten nochtans hard gewerkt hebben om er iets moois van te maken).

Waarom niet de eerste communie organiseren op enkele zondagen tussen Pasen en Pinksteren ? De eerste communicanten kunnen dan zelf kiezen op welke van de voorgestelde data ze voor het eerst te communie gaan, in een gewone zondagsviering. Dan is het een viering van de hele geloofsgemeenschap, waarin bepaalde gezinnen en kinderen op een bijzondere manier onthaald worden. Zo kunnen de kinderen die voor het eerst te communie gaan ook in de kerk bij hun familie blijven zitten, en komen ze pas vanaf het onzevader rond het altaar staan. Op die manier is het de hele geloofsgemeenschap die viert dat er in haar midden enkele kinderen zijn die voor het eerst aanzitten aan de Tafel van Jezus. Natuurlijk mogen dergelijke eerste communievieringen zich niet boven de hoofden van deze kinderen afspelen. De viering moet kindvriendelijk zijn, maar het betekent wel dat er grenzen aan de creativiteit zijn.

Een bijkomend voordeel van het vieren van de eerste communie in een min of meer gewone zondagsviering is dat er in de voorbereiding relatief weinig aandacht moet besteed worden aan de praktische uitwerking en ‘uitvoering’ van een creatieve viering, maar dat alle tijd en energie kan gaan naar een gesprek met de ouders en de communicanten over wat Eucharistie betekent, wat er gevierd wordt, Wie we gedenken, en wat dit alles betekent voor ons leven.

Ook wat de doopvieringen betreft, kan op dezelfde manier gedacht worden: **Waarom niet een kind dopen in de zondagsviering, zodat de hele parochie of geloofsgemeenschap er bij is en mee viert, en het kind opneemt in haar midden ?**

Ikzelf heb al het geluk gehad om mee te maken dat een kindje in de zondagsviering werd gedoopt. Ik vond dat bijzonder mooi, en het was een intens moment in de geloofsgemeenschap. De week voordien werd het doopsel in de kerk aangekondigd – bij de mededelingen – en werden alle parochianen ook al uitdrukkelijk uitgenodigd om na de zondagsviering met het doopsel een glaasje te komen drinken in de parochiezaal. Het hele gebeuren was bijzonder mooi én gemeenschapstichtend.

Bij het vieren van het doopsel op deze manier wordt de opname van het kind in de Kerk ook werkelijk zichtbaar. Het voorkomt dat het doopsel een particulier gebeuren is, geïsoleerd van de kerkgemeenschap, en het draagt ertoe bij dat jonge gezinnen (vaak inwijkelingen) zich welkom voelen.

De **doopvoorbereiding** zelf biedt ook mooie kansen om met jonge mensen gelovig op weg te gaan. Het is voor jonge ouders - voor jonge gezinnen - verrijkend wanneer zij in de huiselijke kring van een gastgezin samen met nog enkele andere jonge ouders kunnen

spreken en delen over ‘Waarom laat ik mijn kind dopen?’. Dit is een serieuze vraag, en ze vraagt ernstige reflectie: Willen wij wel dat ons kind christelijk gedoopt wordt?

Het is een fundamentele vraag, want de ouders die hier ‘JA’ op antwoorden, expliciteren hiermee hun verlangen en intentie om zélf te willen groeien in geloof en ze drukken ook uit dat ze hun geloof in het gezin willen beleven en vorm geven.

Bij het gesprek in een gastgezin rond deze belangrijke vragen is het verrijkend wanneer het gastgezin op een ongedwongen manier getuigt over de weg die ze zelf gaan met hun eigen kinderen, over hoe zij vorm geven aan de gelovige opvoeding, met vallen en opstaan, over hoe zij proberen christen te zijn in het leven van alledag.

Dergelijke ontmoetingskansen zijn waardevol:

- ze doen de ouders die het doopsel voor hun kind vragen, stilstaan bij hun eigen geloof (met de twijfels en vragen die daarbij horen) én bij hun engagement naar hun kind toe
- ze dragen ertoe bij dat het niet enkel de priester of pastor is die contact heeft met de ouders van de dopeling, maar de gemeenschap zélf, via het gastgezin dat mee helpt uitklaren ‘Waarom laat ik mijn kind dopen?’, ‘Willen wij wel dat ons kind christelijk gedoopt wordt?’
- dit betekent dat er soms ook ouders zullen zijn die net door dergelijke aanloop zullen besluiten dat ze hun kindje niet laten dopen. En dat is – denk ik – soms ook beter dan een doopsel zonder voldoende minimale geloofsovertuiging.

Op dezelfde manier kunnen **koppels die kerkelijk willen trouwen** in contact gebracht worden met enkele andere koppels, om samen stil te staan bij de vraag waarom zij kerkelijk willen huwen, om stil te staan bij de plaats die het geloof in hun leven inneemt, of niet inneemt, of niet meer inneemt. Net als bij het doopsel is er een fundamentele vraag ‘Waarom willen wij kerkelijk huwen, en wat betekent dit verder voor ons en het gezin dat we worden?’

Het is misschien een interessant idee om de koppels die kerkelijk gaan huwen ergens in het voorjaar samen uit te nodigen in een zondagsviering, en hen zo al uitdrukkelijk welkom te heten in de geloofsgemeenschap. Dit gebeurt al op sommige plaatsen.

Al deze voorbeelden zijn mogelijkheden om aan jonge mensen, ouders en gezinnen het geloof voor te stellen, waarbij zij ook de lokale kerkgemeenschap leren kennen.

Voor de enen zullen het smaakmakers zijn om thuis te komen in de lokale gemeenschap, voor de anderen die het geloof al in hun leven geïntegreerd hebben, zijn het kansen tot verdere verdieping.

De vraag naar sacramenten en levensrituelen is een uitgelezen kans om gezinnen – hoe verscheiden ze vandaag de dag ook zijn – aan te spreken en welkom te heten in de Kerk, op voorwaarde dat wij zelf ervan overtuigd zijn dat we als Kerk iets waardevols te bieden hebben. Het is aan ons om de confuse vraag naar een levensritueel te oriënteren naar het ontvangen van een sacrament in de Kerk, en dan samen met de betrokkenen te onderscheiden of het dát is wat zij verlangen.